

Osnovna šola Grm Novo mesto

SITULA, TE POZNAM DOVOLJ?

Maj Žižek in Tinkara Novak, 8. razred

Raziskovalna naloga

Področje raziskave: zgodovinsko

Mentorica: Lili Vavžik

Novo mesto, 2023

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti, ali Novomeščani poznajo in se zavedajo pomembnosti situlske zgodovine. Za boljše razumevanje tematike sva opravila dva intervjuja in izvedla dve anketi med Novomeščani, eno med odraslimi in eno med učenci 8. in 9. razreda. Anketi sta sestavljeni iz dveh delov, in sicer teoretskega (splošna teorija o situlah) in praktičnega (mnenje posameznikov o pomenu situl). Rezultate sva razvrstila v tabele in ugotovila, da:

- večini učencev novomeška situlska umetnost pomeni malo ali nič,
- večina učencev misli, da novomeško situlsko zgodovino pozna delno,
- večini odraslih novomeška situlska umetnost pomeni delno veliko,
- večina odraslih misli, da novomeško situlsko zgodovino pozna delno.

Med raziskovanjem sva ugotovila, da Novomeščanom situlska umetnost ne pomeni veliko, zato predlagava, da učitelji zgodovini situl in njenemu pomenu posvetijo več pozornosti.

Ključne besede: Novo mesto, mesto situl, pomen situlske umetnosti, poznavanje situlske zgodovine

ABSTRACT

We did a research assignment to find out if the people of Novo mesto are aware of the importance of our Situl history and if we know it well. To better understand the topic, we conducted two interviews. We executed two surveys among the citizens of Novo mesto - one for adults and one for 8th and 9th-grade students. The two surveys consisted of a theoretical part (general theory about the situla) and a personal part (individual opinion about the importance of the situla). We tabulated and recorded the results. We found:

- that for most of the pupils, the Novo mesto situla art means little or nothing,
- that most pupils think they have some knowledge of the history of the Novo mesto Situls,
- that most adults have a partially high interest in Novo mesto Situla's art,
- that most adults think they know some of the history of the Novo mesto Situla's art.

During our research, we discovered that Novo mesto people only know a little of the Situl art, so we suggest that teachers pay more attention to our Situl history and its importance.

Keywords: Novo mesto - the city of situls, the importance of situl art, knowledge of situl history

PREGLED VSEBINE

1	UVOD	5
1.1	Situle v Novem mestu.....	5
1.2	Zgodovina situl	5
1.3	Situle na slovenskem	6
1.4	Slovenija v starejši železni dobi	6
1.5	Železarstvo v starejši železni dobi	6
1.6	Situlska umetnost na slovenskem	6
1.7	Praznik situl	7
1.8	Trgovina v starejši železni dobi na slovenskem.....	7
1.9	Dolenjski muzej v Novem mestu	8
2	INTERVJUJA.....	9
3	NAMEN NALOGE.....	12
4	HIPOTEZE	13
5	METODE DELA	14
5.1	Vzorec.....	14
5.2	Rezultati.....	15
6	INSTRUMENT	22
6.1	Prva anketa.....	22
6.2	Druga anketa	22
7	POTEK RAZISKAVE.....	23
7.1	Prva anketa.....	23
7.2	Druga anketa	23
8	RAZPRAVA	24
9	PREDLOGI	26
10	LITERATURA	27
11	PRILOGE.....	28
	PRILOGA 1: Test za učence 8. in 9. razreda	28
	PRILOGA 2: Test za odrasle.....	30

1 UVOD

1.1 *Situle v Novem mestu*

V Novem mestu je bilo do sedaj najdenih 16 situl, od tega je bilo figuralno okrašenih devet. Največja grobišča v Novem mestu so Kapiteljska njiva, Marof in desni breg Krke v Kandiji. Poleg njih pa še Portoval in Bršljin. Prva arheološka izkopavanja so se v Novem mestu začela leta 1890. Dolenjska arheološka dediščina je zelo bogata. Najdbe uvrščajo Novo mesto na sam vrh največjih svetovnih najdišč tovrstnih umetnin. Novo mesto je z močnim utrjenim naseljem ter množico zemljenih, grobnih gomil v celotnem prvem tisočletju pr. n. št. bilo eno največjih evropskih središč. V Novem mestu praznujemo tudi praznik situl. Število situl, ki so jih do sedaj našli v Novem mestu, kaže, da je tu okoli leta 400 pr. n. št. delovala močna situlska delavnica, v kateri so izdelovali in krasili kovinske posode dolenjskih veljakov. Novo mesto je v arheološki literaturi že uveljavljeno kot knežji sedež. Najstarejša najdena situla v Novem mestu je nastala okoli leta 400 pr. n. št. Danes si lahko ostanke situl ogledamo v Dolenjskem muzeju. (Križ, 2004).

1.2 *Zgodovina situl*

Situle so izdelovali v starejši železni dobi. Bile so prestižni predmeti, ki so jih položili v grob le najbogatejšim pokojnikom, ki so s tem, ko so jim situlo položili v grob, potrdili položaj in socialni status. Grobovi so glavni vir preučevanja in poznavanja halštatske družbe. Pokojnika so za onostranstvo opremili z najboljšo mogočo popotnico, da bi tudi v posmrtnem življenju imel enak položaj. Situle so bile znamenje prestiža dolenjskih halštatskih prvakov. To namizno posodje je bilo namenjeno strežbi gostom in drugim veljakom ob izrednih in svečanih priložnostih. Na situlah je upodobljeno življenje tistega časa, predvsem dvorno življenje. Iz situl lahko razberemo tudi, kakšne so bile trgovske poti v prazgodovinski Evropi, da so bile to le peščene poti in steze ter neurejene ceste. Situle so bile izdelane iz tanke bronaste pločevine ali železa. Na izgled so bile podobne vazi ali vedru. Iz njih so stregli različne predvsem opojne pijače. Po situlah je ime dobila tudi situlska umetnost. Plašči situl so bili gladki ali okrašeni z geometrijskim ali figuralnim okrasom. Situle so bili spretno izdelani predmeti, po katerih lahko ugotovimo, da so jih izdelali obrtniki – ljudje s posebnim znanjem. O nastanku situlske umetnosti so v preteklosti potekale burne razprave, ki pa so bile zaključene z ugotovitvijo, da se je situlska umetnost razvijala in nastajala na več ločenih območjih. Bogate pripovedi na situlah dopolnjujejo naše vedenje o življenju socialno močno razslojene prazgodovinske družbe, saj v tem času niso poznali pisave. (Križ, 2004)

1.3 Situle na slovenskem

Poleg mnogih situl, ki so bile najdene v Novem mestu, sta naši najbolj znani situli iz Vač in Magdalenske gore pri Šmarju iz okoli leta 500 pr. n. št. Situle so izdelovali od 8. do 4. stoletja pr. n. št. Bronaste figuralno okrašene situle sodijo med najpomembnejše najdbe časa starejše železne dobe. V Sloveniji so jih odkrili okoli 22. (Križ, 2008)

1.4 Slovenija v starejši železni dobi

Ta doba je svoje ime dobila po temeljni iznajdbi tistega časa – železu. Imenujemo jo tudi halštatsko obdobje. Železna doba je nadaljevanje bronaste dobe oziroma obdobja kulture žarnih grobišč, ki je bila razširjena po vsej Evropi. Družba je bila razredno razslojena. Višji sloj je živel razkošno dvorno življenje, ki so ga upodobili tudi v situlski umetnosti. Obdobje starejše železne dobe se je končalo okoli leta 300 pr. n. št. z vdorom keltskih plemen, ki so zasedla slovensko ozemlje in uničila že oslABLJENO halštatsko družbo. Večina našega vedenja o življenju v halštatskem obdobju v Sloveniji izhaja prav iz arheoloških izkopavanj. Kljub kisli dolenski zemlji, v katero so bili vkopani grobovi, so se predmeti, izdelani iz kovine, vseeno ohranili. (Križ, 2008)

1.5 Železarstvo v starejši železni dobi

Starejša železna doba je čas začetka uporabe železa in njegovega pridobivanja v razmeroma velikih količinah na območjih, kjer se je nahajala železova ruda. Železo je prinašalo tiste presežke, ki je dolensko halštatsko družbo povzdignilo do ene pomembnejših evropskih skupnosti, hkrati pa je povzročilo večjo razredno razslojenost. Taljenje železa je namreč zahtevalo posebno znanje. Železo je omogočalo trgovanje tudi z najbolj oddaljenimi kraji. Tako v pisnih virih iz 19. stoletja, ko so na Dolenjskem še delovale železarne, obstajajo podatki, da so kmetje izkopavali ostanke prazgodovinskih talilnic. Železo so talili ob večini dolenskih prazgodovinskih naselij. (Križ, 2008)

1.6 Situlska umetnost na slovenskem

Za poznavanje prazgodovine so najbolj povedne upodobitve, na katerih je predstavljen človeški, živalski in rastlinski svet, v manjši meri pa še bajeslovna bitja in bogovi. Take

upodobitve so prikazane na spomenikih situlske umetnosti. Situlska umetnost je ime dobila po bronastih posodah – situlah. Situlska umetnost pa se je pojavila še na pokrovih, uhanih, čeladah ... V Sloveniji se pojavi v 7. stoletju pr. n. št. Zasedimo jo v pasovih na plaščih situl in drugih predmetih iz brona. S precej natančno likovno govorico nam predstavi čas, v katerem je nastala. Upodobljeni so ljudje pri različnih opravilih, večinoma v prazničnih oblačilih in pokrivalih, z orožjem ali nakitom, opremo in uporabnimi predmeti. Prikazane so tudi domače in divje živali, ki so imele pomembno vlogo tako v vsakdanjem kot obrednem in duhovnem življenju. Spretni prazgodovinski mojstri so vrezali plastične reliefne podobe v tanko bronasto pločevino. Večina človeških in živalskih likov je oblikovanih v profilu in s precej natančno prikazanimi uporabnimi predmeti. Zgodnejši primerki situlske umetnosti na prehodu iz 7. v 6. stoletje pr. n. št. so bogatejši tako po številu okrašenih pasov na situli kakor tudi po povednosti in dinamiki. Prizori na situlskih spomenikih se ponavljajo – spreved, banket, lov, dvoboj, dvoboj z ročkami in glasbeni prizor. Arheologi še vedno ne vedo, ali so na njih upodobljeni miti, ki pripovedujejo o junakih in bogovih, ali prikazujejo izjemne dogodke iz življenja višjega sloja ali pa so kar kombinacija obojega. Mlajši situlski izdelki iz 5. in 4. stoletja pr. n. št. pa so pripovedno skromnejši, saj se na situlah pojavlja le še en figuralno okrašen pas, ki je okrašen le s sprevedom rogatih živali, srnjakov, jelenov ali kozorogov. Situlska umetnost je pomemben del halštatske kulture. Analiza prikazanih prizorov pa je pokazala, da so lahko situle nastajale le tam, kjer je umetnik predmete, ki jih je precej realistično upodobil, tudi videl. Tako sta oborožitev in konjska oprema na dolenskih situlah natančno taki, kot so jih arheologi našli v grobovih iz tega obdobja na Dolenjskem. (Križ, 2008)

1.7 Praznik situl

Praznik situl je festival železnodobnega življenja. Praznik situl je posvečen tem izjemnim situlskim spomenikom. Nedvomno pričajo o življenju halštatskih prebivalcev Novega mesta, ki so bili enakovredni izjemnim civilizacijam celinske in sredozemske Evrope. Praznik situl opozarja na dragocenost in bogastvo arheološke dediščine pomembnih najdišč. (<https://www.visitnovomesto.si/>; <https://www.dolenjskimuzej.si/>)

1.8 Trgovina v starejši železni dobi na slovenskem

Trgovina je bila v starejši železni dobi le menjalna. Na situli iz Kandije lahko opazimo upodobljene tudi konje, ki so natovorjeni z mehovi, v katerih so prenašali tekočino in razsuto

blago, kot so olje, vino in sol. Kdo je sodeloval pri trgovini, še ne vedo. V dolenski halštatski skupini najdemo precej uvoženih prestižni predmetov. (Križ, 2008)

1.9 Dolenjski muzej v Novem mestu

Že ves čas obstoja Dolenjskega muzeja je arheološka dediščina njegov najpomembnejši in najbolj prepoznaven del. Stalna arheološka razstava poudarja sijaj, blišč in pomen Novega mesta. Starejše železnodobno gradivo sodi med najpomembnejšo kulturno dediščino Evrope. (<https://www.visitnovomesto.si/>)

2 INTERVJUJA

Izvedla sva dva intervjuja, prvega z magistrom arheologije, konservatorskim svetnikom, ki deluje na Zavodu za varstvo kulturne dediščine Slovenije, **Urošem Bavcem**.

Kakšna je po vašem mnenju širša vloga arheologov in zgodovinarjev v družbi?

Mislím, da je osnovna naloga arheologov interpretacija vsakodnevnega načina življenja. Večinoma izhajamo iz interpretacije različnih materialnih ostankov človekovega delovanja v nekem jasno določenem času in prostoru (to so ostanki predmetov – artefaktov, izkopanih ruševin nekdanjih stavb ipd.); premične in nepremične dediščine. Zgodovina interpretira različne minule dogodke, zato temelji na interpretaciji pisnih in tudi ustnih virov, arheologija pa na predmetih in si je danes brez vpliva različnih naravoslovnih znanj ne moremo več predstavljati. Vedi se povezujeta in prepletata, ena ne more brez druge. Na napakah, storjenih v preteklosti, pa naj bi se družba kot celota, tudi kaj naučila.

Kakšen je pomen novomeške situlske umetnosti za Novomeščane in Slovence?

Je pomemben del, ker nam da enkratno pogled na takratno železnodobno dolensko elito, ki je bila zaradi svojega bogastva – to je izviraló iz pridobivanja železa – v srednji in zahodni Evropi prepoznana in cenjena. Na zunaj so ti ljudje svoj pomen kazali kot lastniki bronastih pasov, čelad, oklepov in seveda situl, okrašenih v takrat zelo moderni situlski maniri. Situlska umetnost je bila ena izmed zgodovinskih vrhov takratne umetnosti. Prestižne posode za vino – situle, narejene iz umetelno obdelanega brona, so zato že same po sebi nosile velik pomen, saj so jih elite uporabljale za razkazovanje svojega bogastva.

Kateri predmet, ki ste ga izkopali, je bil najpomembnejši?

Kot predmet je morda zanimiv bronasti kipec Herkula (danes ga hrani Dolenjski muzej) in je bil del večje zakladne najdbe, ki je zajemala brusni kamen, posode, železni ključ, zvonček in bronast novec. Vse je bilo zakopano v lesenem zabóju, ki se ni ohranil. Zame pa je veliko pomembneje, da smo v navezavi s kolegi uspeli zavarovati pred pozidavo in uničenjem dolino Temenice skupaj z arheološkim najdiščem Benečija pri Trebnjem. Pomembno mi je, da smo skupaj z naravovarstveniki uspeli ohraniti to dolino za naslednje generacije.

Mislíte, da Novomeščani dobro poznamo situlsko umetnost?

Mislím, da jo poznamo. Osnovne šole jo vključujejo v izobraževalne programe, spodbuja se obiskovanje muzejev, različne delavnice za otroke jo vključujejo v programe ... Žal pa nismo naredili vsega. Sam podpiram različne projekte, ki bi predstavili situlsko umetnost širši

javnosti. Na Marofu smo poskušali narediti arheološki park, posvečen temu obdobju, vendar nam ni uspelo.

Menite, da se Novomeščani dobro zavedamo pomembnosti novomeške situlske umetnosti?

Menim, da se njene pomembnosti ne zavedamo dovolj. Lahko bi se promovirala kot del umetniške produkcije, seveda na pravi način, ki mora biti utemeljen z znanstvenimi metodami. Poudarjam, da samo dobiček tu ne sme biti vodilo. Situlska umetnost je na nek način pripovedna umetnost tistega časa – upodobitve so lahko vodilo za filmske in gledališke predstave.

Kako poteka delo arheologov in zgodovinarjev?

Muzejska arheologija se razlikuje od arheologije na zavodih za varstvo kulturne dediščine, kjer delam tudi jaz. Naloga muzejskih arheologov je predstavljati arheologijo javnosti. Naša osnovna naloga pa je, da neomejenemu razpolaganju s prostorom določimo omejitve (da ga zavarujemo pred uničenjem), zato smo v javnosti manj priljubljeni. Omejitve niso popularne niti v politiki niti pri ljudeh s kapitalom. Zato je pomembno, da se stroka in država zavedata, da je prostor dobrina, ki se ga nikakor ne da nadomestiti, ko je enkrat izgubljen. Tudi ostanke stavbne in arheološke dediščine lahko izgubimo le enkrat in za vedno.

Drugi intervju sva izvedla z diplomiranim zgodovinarjem in arheologom, kustosom Dolenjskega muzeja, ki je med drugimi avtor številnih knjig, **Borutom Križem**.

Kakšna je po vašem mnenju širša vloga arheologov in zgodovinarjev v družbi?

Vse naše življenje je sestavljeno iz koščkov. Naša vloga v družbi ni tako velika. Poskušamo rekonstruirati življenje takrat. Je pa res, da se v zadnjem času naša vloga povečuje, ker poskušamo arheologijo preliti v turizem.

Kakšen je pomen novomeške situlske umetnosti za Novomeščane in Slovence?

Situlska umetnost je umetnost, ker na situlah niso samo vzorci, ampak najdemo upodobitve. Strokovno je umetnost zelo pomembna. Vprašanje pa je, koliko je pomembna v širši družbi.

Kateri je bil najpomembnejši predmet, ki ste ga izkopali?

Arheologi imamo rek, da tudi če ne najdeš nič, je to že podatek. Za arheologe so vsi predmeti pomembni. Vse stvari ti lahko povejo zgodbo. Pri našem delu so pomembne malenkosti. Izrazu pomembnost predmeta se poskušamo izogniti. Sicer pa sem našel precej situl, steklovine, zlatih predmetov, ampak so tudi manjši predmeti izredno pomembne.

Mislite, da Novomeščani dobro poznamo situlsko umetnost?

Zelo slabo, zato smo jo v našem muzeju poskušali razširiti. Priznati moram, da je pomembnost zelo odvisna od politike. Novo mesto bi lahko bilo po situlah bolj poznano.

Menite, da se Novomeščani dobro zavedamo pomembnosti novomeške situlske umetnosti?

Majhen delček ljudi se tega zaveda. Situle v strokovnem in svetovnem merilu pomenijo veliko. Da bi se tega zavedali, moramo več investirati v promocijo in turizem.

Kako poteka delo arheologov in zgodovinarjev?

Delo nas arheologov je, da primerjamo, opisujemo in dokazujemo. Najbolj osnovno delo je izkopavanje. Potem pa se začne restavriranje, dokumentacija, risanje, analiziranje, opazovanje in pisanje. Arheologija temelji na materialnih virih, zgodovina pa ne. Delamo v različnih ustanovah. Lahko v muzejih, zavodih ... Naloga nas, ki delamo v muzejih, je skrb, da predmeti ne propadejo, skrbimo za njih, jih promoviramo ...

3 NAMEN NALOGE

Namen naloge je bil ugotoviti:

- ali se Novomeščani dovolj zavedamo pomena situlske zgodovine,
- ali Novomeščani dobro poznajo novomeško situlsko zgodovino,
- koliko Novomeščanom pomeni situlska umetnost,
- ali Novomeščani poznamo splošno teorijo o situlah,
- kako starost in spol vplivata na dosežek ugotovitve.

4 HIPOTEZE

1. Novomeščani splošno teorijo o situlah poznajo dovolj.
2. Novomeščanom situlska umetnost pomeni malo.
3. Novomeščani menijo, da situlsko umetnost poznajo delno.
4. Učencem situlska umetnost pomeni manj kot odraslim.
5. Med spoloma ni večjih razlik pri nalogah iz znanja.
6. Učenci 9. razreda bodo naloge iz znanja rešili bolje od učencev 8. razreda.
7. Stopnja izobrazbe (magisterij, doktorat ...) ne bo vplivala na dosežek pri nalogah iz znanja.
8. Novomeščani, ki jim situlska umetnost pomeni veliko, bodo bolje rešili naloge iz znanja.
9. Novomeščani, ki mislijo, da bolje poznajo teorijo o situlah, bodo bolje rešili naloge iz znanja.
10. Starejši kot so odrasli, uspešneje bodo rešili naloge iz znanja.

5 METODE DELA

5.1 Vzorec

V raziskavo je bilo vključenih:

- 48 učencev 8. razreda (od tega 22 dečkov in 26 deklic) OŠ Grm
- 42 učencev 9. razreda (od tega 22 dečkov in 20 deklic) OŠ Grm
- 41 odraslih (od tega 10 moških in 31 žensk)

Preglednica 1: Prikaz vzorca učencev 8. in 9. razreda

	9. razred		8. razred		SKUPAJ	
	f	%	f	%	f	%
moški	22	24	22	24	44	49
ženska	20	22	26	29	46	51
SKUPAJ:	42	47	48	53	90	100

Preglednica 2: Prikaz vzorca odraslih

		A		B		C		D		SKUPAJ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
20–35 let	Moški	0	0	0	0	0	0	1	2	1	2
	Ženska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
35–50 let	Moški	0	0	2	4	1	2	4	10	7	18
	Ženska	0	0	5	12	19	46	4	10	28	68
50+	Moški	0	0	2	4	0	0	0	0	2	4
	Ženska	0	0	1	2	2	4	0	0	3	8
SKUPAJ	Moški	0	0	4	10	1	2	5	12	10	24
	Ženska	0	0	6	14	21	51	4	10	31	76
	SKUPAJ:	0	0	20	24	44	54	18	22	41	100

Preglednica 3: Prikaz vzorca vseh

	9. razred		8. razred		Odrasli		SKUPAJ	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Moški	22	17	22	17	10	8	54	41
Ženska	20	15	26	20	31	24	77	59
SKUPAJ:	42	32	48	37	41	31	131	100

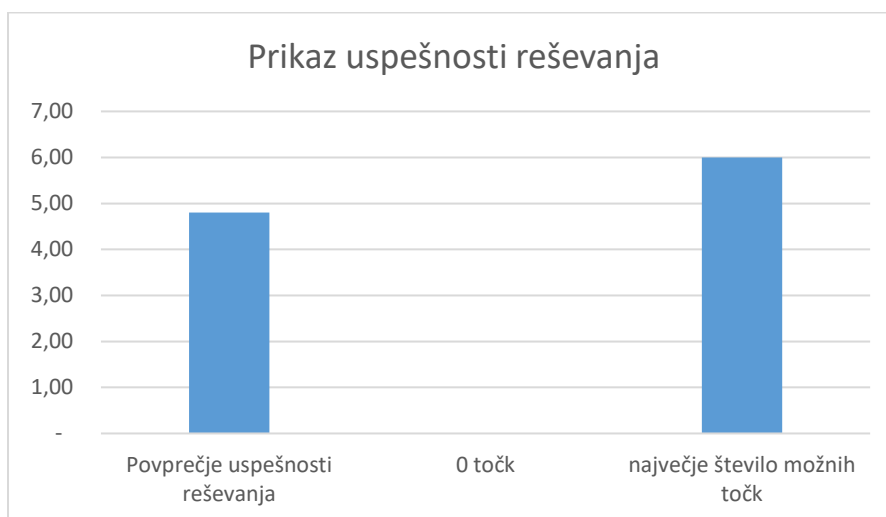
5.2 Rezultati

Rezultati za učence in odrasle so pri vseh grafih združeni, razen pri grafih 4, 6, 7 in 10.

V vseh grafih sva upoštevala 6 možnih točk. Da je rezultat res povprečje (ker če tega ne bi upoštevala, ne bi bilo pošteno), sva upoštevala naslednje:

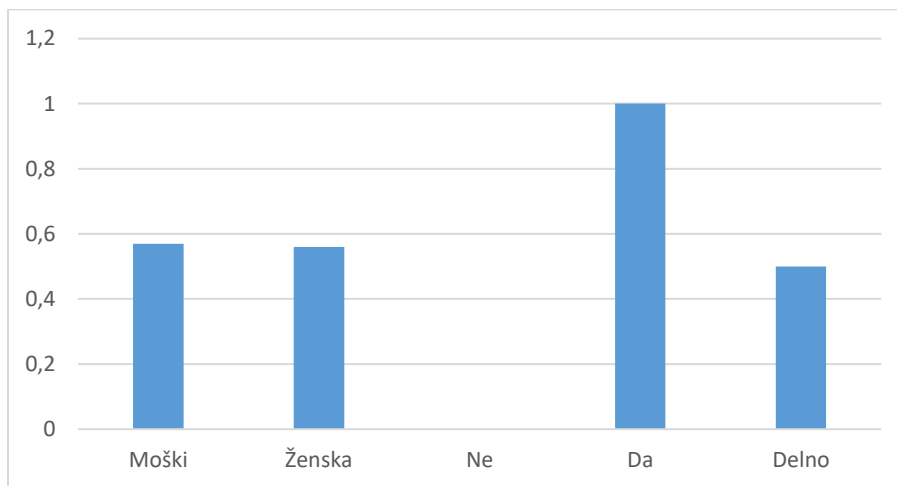
- a) vsi odgovori odraslih so vredni po eno točko (tako, da je največje število točk enako 6) in
- b) vsi odgovori učencev so vredni po dve točki (tako, da je največje število možnih točk enako 6).

Graf 1: Prikaz povprečne uspešnosti reševanja nalog iz znanja o situlah pri odraslih in učencih

Iz grafa je razvidno, da je bila povprečna uspešnost reševanja nalog iz znanja o situlah pri Novomeščanih visoka.

Graf 2: Prikaz povprečnega mnenja o pomembnosti situlske umetnosti

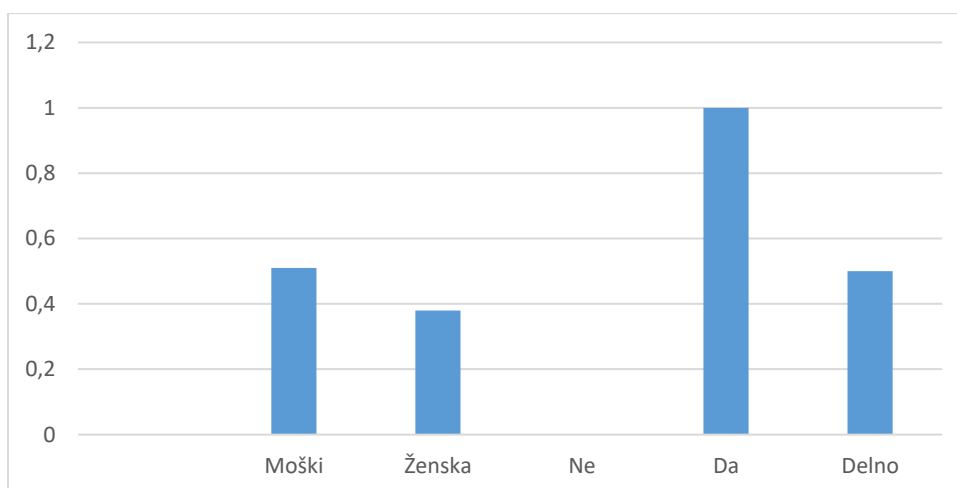

Graf prikazuje povprečno mnenje Novomeščanov o tem, kako pomembna se jim zdi novomeška situlska umetnost. Povprečje sva dobila tako, da vsak:

- odgovor ne šteje 0 točk,
- odgovor da šteje 1 točko,
- odgovor delno šteje 0,5 točke.

Iz grafa je razvidno, da je Novomeščanom novomeška situlska umetnost delno pomembna (moškim malo bolj, vendar so zaradi majhnosti vzorca razlike zanemarljive).

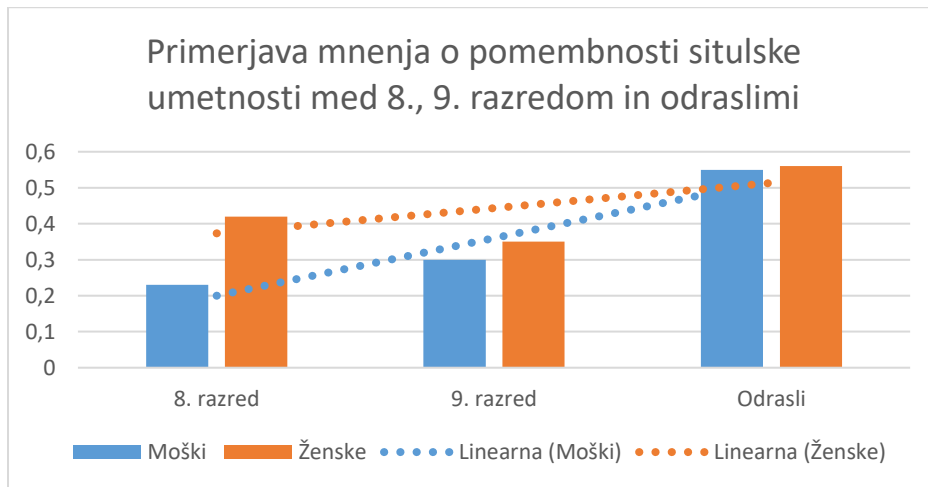
Graf 3: Prikaz povprečnega mnenja Novomeščanov o poznavanju situlske umetnosti

Graf prikazuje mnenje Novomeščanov o poznavanju situlske zgodovine. Vidimo, da so moški pri odgovorih malo bolj samozavestni kot ženske. Povprečje sva dobila tako, da je vsak:

- odgovor ne šteje 0 točk,
- odgovor da šteje 1 točko,
- odgovor delno šteje 0,5 točke.

Graf 4: Prikaz razlike povprečnega mnenja o pomembnosti situlske umetnosti med odraslimi in učenci

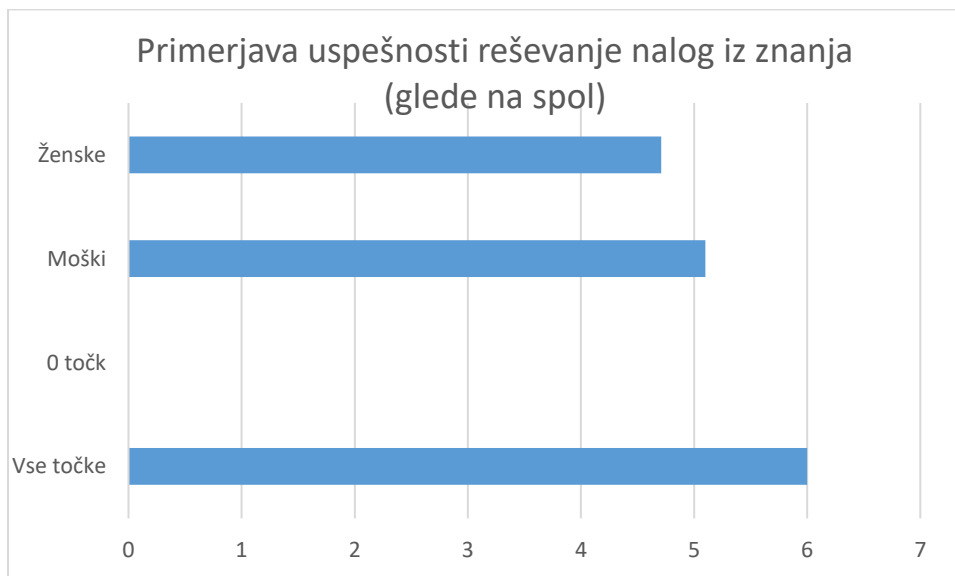
Graf prikazuje mnenje o tem, koliko odraslim in učencem pomeni situlska umetnost.

Da sva lahko dobila povprečje je vsak:

- odgovor ne šteje 0 točk,
- odgovor delno šteje 0,5 točke,
- odgovor da šteje 1 točko.

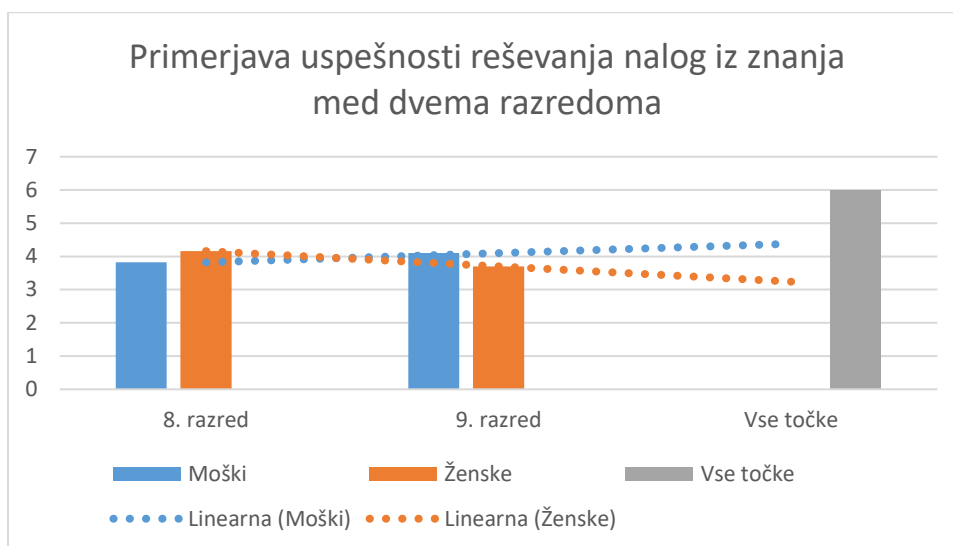
Rezultati kažejo, da odraslim situlska umetnost pomeni več kot učencem. Odraslim situlska umetnost pomeni srednje veliko, učencem pa manj.

Graf 5: Prikaz razlike povprečne uspešnosti reševanja nalog iz znanja o situlah glede na spol

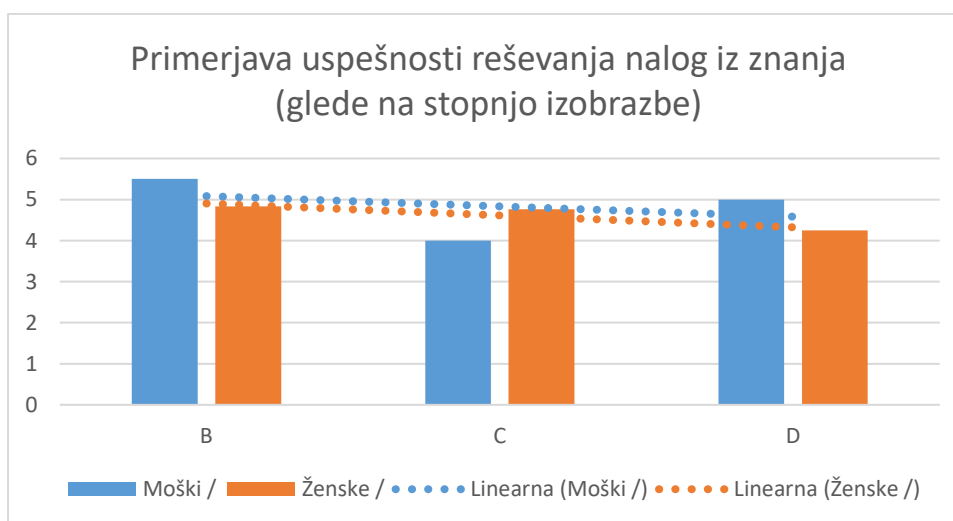
Graf prikazuje uspešnost reševanja nalog iz znanja glede na spol. Iz grafa je razvidno, da so bili moški za malenkost uspešnejši od žensk.

Graf 6: Prikaz razlike povprečne uspešnosti reševanja nalog iz znanja o situlah med 8. in 9. razredom

Iz grafa je razvidno, da se uspešnost zvišuje s starostjo pri dečkih in znižuje pri deklicah.

Graf 7: Prikaz povprečne uspešnosti reševanja nalog iz znanja o situlah glede na stopnjo izobrazbe

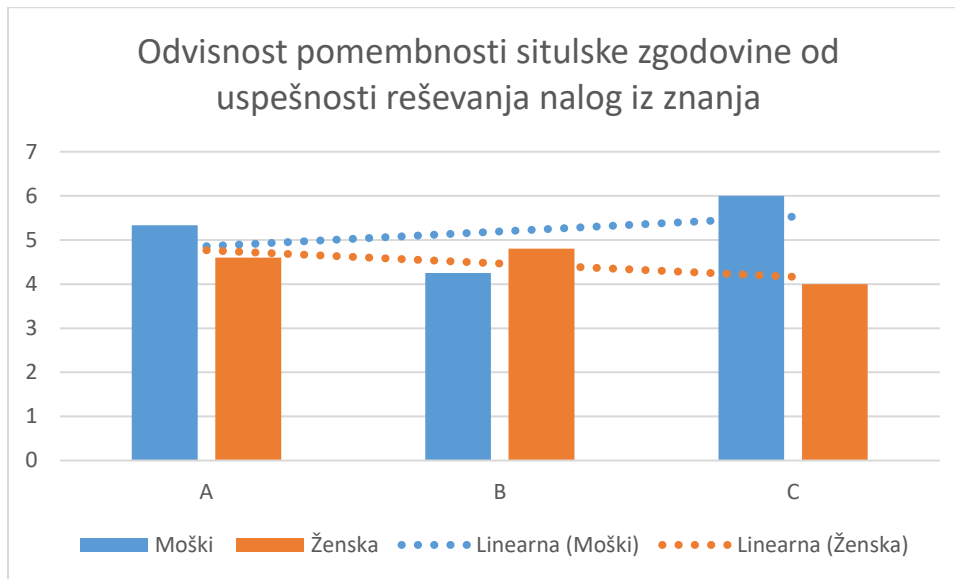
Graf prikazuje uspešnost reševanja nalog iz znanja pri odraslih glede na stopnjo izobrazbe.

Pri grafu velja, da:

- A pomeni dokončana osnovna šola,
- B pomeni dokončana srednja šola,
- C pomeni dokončana višja/visoka/univerzitetna izobrazba,
- D pomeni magisterij/doktorat.

Iz grafa je razvidno, da uspešnost reševanja nalog iz znanja o situlah pada s stopnjo izobrazbe.

Graf 8: Prikaz povprečne uspešnosti reševanja nalog iz znanja o situlah glede na povprečno mnenje o pomembnosti situlske umetnosti.

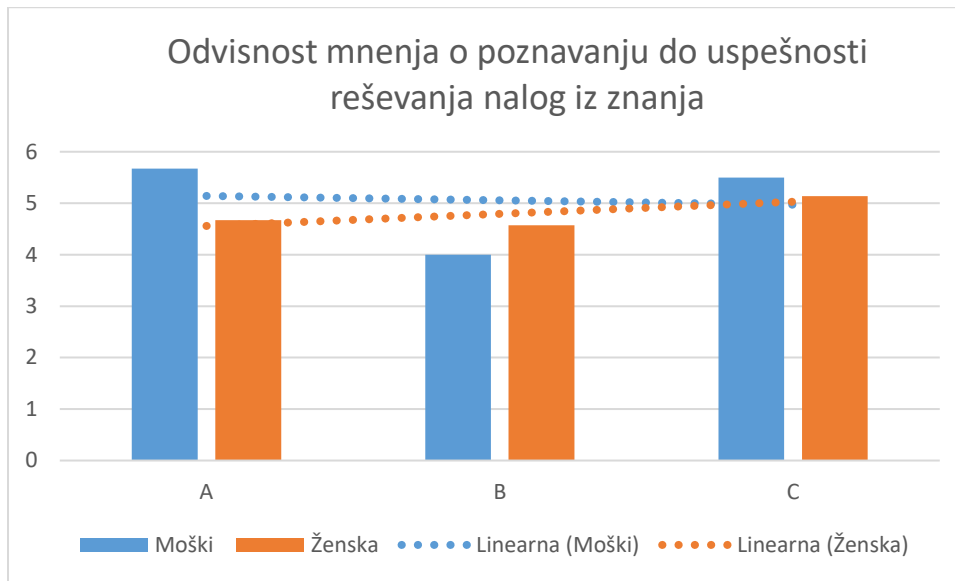

Graf prikazuje povprečje uspešnosti reševanja nalog iz znanja o situlah glede na to, koliko Novomeščanom pomeni situlska umetnost.

- Pri tem velja, da:
- A pomeni malo,
- B pomeni delno,
- C pomeni veliko.

Analiza kaže, da se je pri moških rezultat zviševal glede na pomembnost situlske umetnosti iz odvisnosti pomembnosti situlske umetnosti. Pri ženskah pa je obratno. Pri moških so bili najuspešnejši Novomeščani, ki so pri vprašanju o pomenu situlske umetnosti obkrožili da. Pri ženskah pa so bile najuspešnejše Novomeščanke, ki so pri vprašanju o pomenu situlske umetnosti obkrožile delno.

Graf 9: Prikaz povprečne uspešnosti reševanja nalog iz znanja o situulah glede na mnenje o poznavanju situlske umetnosti.

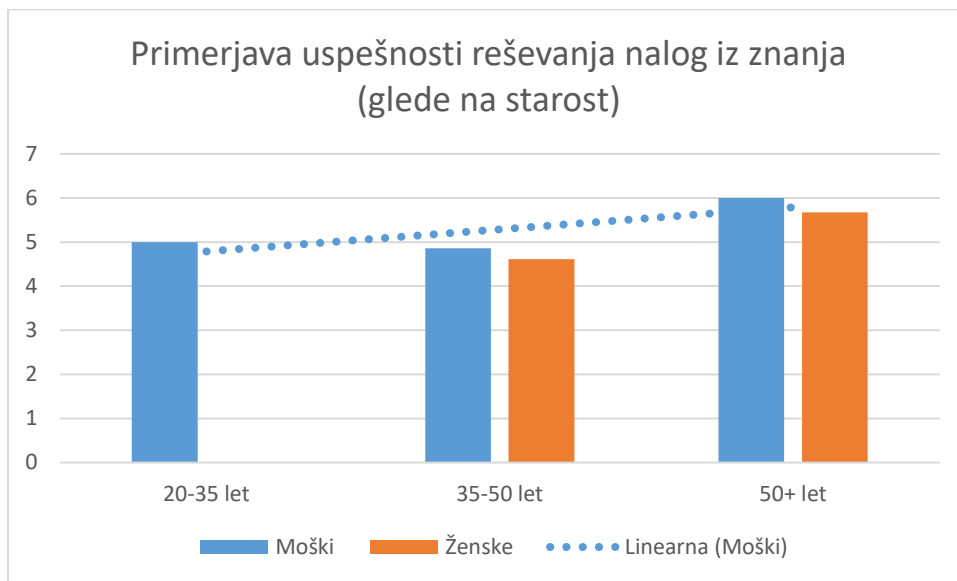
Graf prikazuje povprečje uspešnosti reševanja nalog iz znanja o situulah glede na to, koliko Novomeščani mislijo, da poznajo situlsko umetnost.

Pri tem velja, da:

- A pomeni ne,
- B pomeni delno,
- C pomeni da.

Analiza kaže, da se je pri ženskah rezultat zviševal glede na to, koliko mislijo, da poznajo situlsko umetnost. Pri moških pa je obratno. Pri moških so bili najuspešnejši Novomeščani, ki so pri vprašanju o tem, če mislijo, da poznajo situlsko umetnost obkrožili ne. Pri ženskah pa so bile najuspešnejše Novomeščanke, ki so pri vprašanju o tem, če mislijo, da poznajo situlsko umetnost, obkrožile da.

Graf 10: Prikaz povprečne uspešnosti reševanja nalog iz znanja o situalah glede na starost.

Graf prikazuje vpliv starosti na uspešnost reševanja nalog iz znanja o situalah (Pri ženskah ne pomeni, da so v stolpcu 20–35 let dobile povprečno število točk 0. V vzorec ni bilo vključenih žensk, starih 20–35 let.).

Za oba spola velja, da se s starostjo zvišuje uspešnost reševanja nalog iz znanja.

6 INSTRUMENT

6.1 Prva anketa

Anketa zajema dva tipa nalog:

- naloge iz znanja (teorija o situalah) in
- subjektivni nalogi (osebno mnenje o pomenu situ).

Vsaka naloga iz znanja je vredna 2 točki. Anketa je sestavljena iz treh vprašanj iz znanja in dveh subjektivnih nalog. Zavedava se, da bi več testov pomenilo natančnejše podatke.

6.2 Druga anketa

Anketa zajema dva tipa nalog:

- naloge iz znanja (teorija o situalah) in
- subjektivni nalogi (osebno mnenje o pomenu situ).

Pri odraslih sva v anketo vključila še vprašanje o izobrazbi in starosti. Vsaka naloga iz znanja je vredna 1 točko. Anketa je sestavljena iz 6 vprašanj iz znanja in 2 subjektivnih nalog. Zavedava se, da bi več testov pomenilo natančnejše podatke.

7 POTEK RAZISKAVE

7.1 Prva anketa

Učenci 8. a, 8. b, 8. c, 9. a, 9. b, 9. c in 9. d so prek spleta (Google Forms) rešili 1. anketo. Anketo je rešilo 48 učencev iz 8. razreda in 42 učencev 9. razreda. Na voljo so imeli neomejen čas.

7.2 Druga anketa

Odrasli (starši učencev 8. razreda) so prek spleta (Google Forms) rešili 2. anketo (subjektivni nalogi sta enaki kot pri 1. anketi, naloge iz znanja pa so različne). Test je rešilo 41 odraslih. Na voljo so imeli neomejen čas.

8 RAZPRAVA

V raziskavi sva se ukvarjala z anonimnim individualnim preizkušanjem učencev 8. in 9. razreda na OŠ Grm in odraslih (starši učencev 8. razreda na OŠ Grm) o pomembnosti novomeške situlske zgodovine. Izvedla sva tudi dva intervjuja.

Vsi učenci so dobili enako anketo z namenom, da bi lahko potrdila najine hipoteze.

Odrasli so dobili drugačno anketo s podobnimi vprašanji, da sva lahko rezultate primerjala.

Iz rezultatov je razvidno, da se uspešnost pri nalogah iz znanja o situlah postopoma zvišuje s starostjo. Moški so bili v povprečju uspešnejši, kar je najbrž povezano s številčnostjo vzorca.

Povprečno število točk pri odraslih in učencih je 4,8 (razvidno iz grafa 1) od 6 točk. Na osnovi zapisanega lahko **prvo hipotezo** potrdiva.

Povprečno mnenje o pomembnosti situlske umetnosti je bilo delno (razvidno iz grafa 2). To pomeni, da Novomeščanom situlska umetnost pomeni srednje veliko. Na osnovi zapisanega **druge hipoteze** ne moreva potrditi.

Na osnovi rezultatov (razvidno iz grafa 3) lahko **tretjo hipotezo** potrdiva, saj je povprečno mnenje o poznavanju situlske umetnosti srednje veliko. To pomeni, da se je večina Novomeščanov odločila, da situlsko umetnost pozna delno.

Tudi **četrto hipotezo** lahko potrdiva (razvidno iz grafa 4), saj odraslim v povprečju situlska umetnost pomeni več kot učencem.

Moški so bili v povprečju za malenkost boljši od žensk pri nalogah iz znanja o situlah (razvidno iz grafa 5). Ker pa so te razlike zanemarljive, lahko na osnovi zapisanega potrdiva najino **peto hipotezo**.

Šeste hipoteze ne moreva potrditi, saj (razvidno iz grafa 6) velja le za dečke. Pri deklicah se uspešnost znižuje s starostjo. Vzrok za to je najbrž velikost vzorca.

Presenetljivo se uspešnost reševanja nalog iz znanja, sicer zelo malo, znižuje s stopnjo izobrazbe (razvidno iz grafa 7). V majhnem vzorcu so bili odrasli, ki so bili manj izobraženi, za malenkost uspešnejši. Ker so razlike zelo majhne, lahko **sedmo hipotezo** potrdiva, saj stopnja izobrazbe ni bistveno vplivala na uspešnost reševanja.

Na osnovi grafa 8 **osme hipoteze** ne moreva potrditi, saj velja le za moške. Vzrok za to je najbrž velikost vzorca.

Na osnovi grafa 9 **devete hipoteze** ne moreva potrditi, saj velja samo za ženske. Vzrok za to je najbrž velikost vzorca.

Iz grafa 10 je razvidno, da se uspešnost reševanja nalog iz znanja zvišuje s starostjo. Na osnovi zapisanega lahko **deseto hipotezo** potrdiva. Meniva, da se je pomen situl s časom zmanjšal.

Zaključiva lahko, da se Novomeščani naše situlske zgodovine zavedamo delno. Kljub temu da niso bile vse hipoteze potrjene, sva z rezultatom zadovoljna.

9 PREDLOGI

Meniva, da je najina naloga zanimiva. Potrdila sva večino hipotez. Zavedava se, da so nekatere pomanjkljivosti vplivale na natančnost rezultatov. Raziskava bi prinesla natančnejše rezultate, če bi:

- povečala število vprašanih učencev,
- zajela več starostnih skupin,
- naredila bolj učinkovit test,
- vključila učence iz več šol,
- raziskovala na enakem številu deklic in dečkov.

Na podlagi rezultatov priporočava, da učitelji zgodovini situ in njenemu pomenu posvečajo več pozornosti. Tako se bosta lahko zavedanje in znanje pri učencih povečala.

10 LITERATURA

Križ, B. (2008). *Dežela situl: življenje v starejši železni dobi*. Ljubljana: Viharnik

Križ, B. (2004). *Novo mesto – mesto situl*. Novo mesto: Dolenjski muzej

<https://www.dolenjskimuzej.si/>: Arheologija

<https://www.visitnovomesto.si/>: Arheološka dediščina

11 PRILOGE

PRILOGA 1: Test za učence 8. in 9. razreda

Situla, te poznam dovolj?

Sva Tinkara Novak in Maj Žižek. Učenca 8.b razreda na naši šoli. Delava raziskovalno nalogo z naslovom Situla, te poznam dovolj? Pred tabo je anketni vprašalnik, s katerim bova lahko ugotovila, ali dobro poznamo novomeško situlsko zgodovino. Hvala, če si boš vzela/a čas za izpolnitev vprašalnika in nama s tem pomagal/a pri najini raziskovalni nalogi.

Razred:

1. Spol

- a) moški
- b) ženska

2. Koliko ti pomeni situlska umetnost v Novem mestu (si ponosen na njo?)

- a) Veliko
- b) Srednje veliko
- c) Malo ali nič

3. Ali misliš, da dobro poznaš novomeško situlsko zgodovino?

- a) Da
- b) Ne
- c) Delno

4. Iz česa so bile izdelane situle?

- a) Iz srebra
- b) Iz pločevine
- c) Iz železa
- d) Iz jekla
- e) Nič od naštetega

5. Kaj predstavljajo motivi na situlah?

- a) Samo vojne
- b) Življenje takrat
- c) Bogove
- d) Nič od naštetega

6. V katerem obdobju so izdelovali situle?

- a) od 8. do 4. stoletja pr. n. št.
- b) od 4. do 8. stoletja po n. št.
- c) pred 2 milijonoma let
- d) od 12. do 18. stoletja po n. št.

Rešitve: 4 – b ali c 5 – b 6 – a

PRILOGA 2: Test za odrasle

Situla, te poznam dovolj?

Sva Tinkara Novak in Maj Žižek. Učenca 8.b razreda na Osnovni šoli Grm. Delava raziskovalno nalogo z naslovom Situla, te poznam dovolj? Pred vami je anketni vprašalnik, s katerim bova lahko ugotovila, ali dobro poznamo novomeško situlsko zgodovino. Hvala, če si boste vzeli čas za izpolnitev vprašalnika in nama s tem pomagali pri najini raziskovalni nalogi.

1. Spol

- a) Moški
- b) Ženski

2. Starost

- a) 20–35 let
- b) 35–50 let
- c) 50+ let

3. Izobrazba

- a) Dokončana osnovna šola
- b) Dokončana srednja šola
- c) Dokončana višja/ visoka/ univerzitetna šola
- d) Magisterij/ doktorat

4. Iz česa so bile izdelane situle?

- a) Iz srebra
- b) Iz pločevine
- c) Iz železa

5. Zakaj so jih uporabljali?

- a) Za pijačo
- b) Za hrano
- c) Za okras

6. Ali mislite, da dobro poznate novomeško situlsko zgodovino?

- a) Da
- b) Ne
- c) Delno

7. Kaj predstavljajo motivi na situlah?

- a) Samo vojne
- b) Življenje takrat
- c) Bogove

8. Koliko situl je bilo izkopanih na območju novega mesta?

- a) Devet
- b) Enajst
- c) Šestnajst

9. Situle so položili v grob ...

- a) Vsakemu pokojniku
- b) Pokojnikom srednjega in bogatega stanu
- c) Le bogatim pokojnikom

10. Katero mesto je znano tudi kot mesto situl?

- a) Vače
- b) Novo mesto
- c) Ptuj

11. Ali vam situlska umetnost veliko pomeni?

- a) Da
- b) Ne
- c) Delno

Rešitve: 4 – b ali c 5 – a 7 – b 8 – c 9 – c 10 – b